# 5

## 40|45

De mobilisatietijd verliep rustig op Vlieland. Afgezien van enkele overvliegende vliegtuigen gebeurde er vrij weinig. In februari 1940 was Vlieland ruim een week geïsoleerd van het vasteland. De strenge winter met veel pakijs op de Waddenzee maakte het onmogelijk om met de veerboot naar Harlingen te reizen en er werd zelfs besloten om de levensmiddelen via Texel over het Eierlandse Gat naar Vlieland te transporteren. Dit was een gevaarlijke overtocht.

In de winter verbleven nauwelijks badgasten op Vlieland en de hotels en pensions moesten het hebben van de spaarzame badgast of van de op het eiland gelegerde militairen. Het badpaviljoen van Sybren en Anna Huiskamp aan het Noordzeestrand en vele andere toeristenaccommodaties op Vlieland waren in de winter gesloten. Sybren had een jaar geleden de werkzaamheden voor zijn badtent op het strand gestaakt. Hij kon er zijn brood niet mee verdienen. Gelukkig kon hij in de zomer van 1939 aan de slag als exploitant van het badpaviljoen. Samen met zijn vrouw Anna en hun dochter hebben ze het afgelopen badseizoen toch nog een spaarcentje kunnen overhouden om de winter door te kunnen komen. De hoop was erop gericht dat de komende jaren de toeristen weer naar de eilanden terug zullen komen.

De vooruitzichten waren niet goed. In Duitsland was Hitler aan de macht en die verkondigde een groot Duits Rijk te stichten. Duitsland was al met veel landen in oorlog. Vlielandse jongens werden opgeroepen voor de mobilisatie. Op 19 april 1940 werd de staat van beleg aangekondigd. Iedereen hoopte dat Nederland neutraal kon blijven, net als toentertijd met de Grote Oorlog. Al snel volgde het bericht dat Denemarken was ingenomen en wat iedereen vreesde gebeurde op 10 mei 1940: Duitsland viel Nederland binnen.

Op 18 mei 1940 werd het Protocol van de Overgave getekend. Vanaf die dag was het eiland *aan den Duitsen Weermacht* onderworpen. De ruim 240 Nederlandse soldaten die op Vlieland waren gestationeerd, konden kort hierna naar huis, zonder ook maar in actie te komen. De Duitse bezetter kwam in groten getale naar het eiland. Vlieland telde slechts vijfhonderd inwoners,

maar had in het begin van de oorlog een bezettingsmacht van bijna duizend Duitsers. Later werd dit aantal soldaten met de helft teruggebracht.

De Duitse bezetting was een grote klap voor iedereen en zeker voor alle eigenaren van hotels en pensions op het eiland. De onzekerheid over hun toekomst en de grote geldzorgen trok een grote wissel op het huwelijk van Sybren en Anna. Nu zullen zeker de badgasten niet snel terugkomen.

Van de inval in Nederland door de Duitse troepen heeft Vlieland geen hinder ondervonden. Dagenlang hoorden ze tientallen Duitse bommenwerpers over het eiland vliegen. Op 14 mei hoorden ze zelfs de gevechten aan de overkant van de Waddenzee. Er werd zwaar gevochten bij de Afsluitdijk en bij Kornwerderzand. Na het grote bombardement op Rotterdam was Nederland murw geslagen. De Duitsers dreigden ook nog andere steden te bombarderen, waardoor Nederland akkoord ging met de capitulatie.

Op Vlieland was de spanning in die begindagen van de bezetting om te snijden, want in pension Frisia bevonden zich ook nog zo'n 40 geïnterneerden uit Duitsland. Zij waren Duitsland ontvlucht, nadat Hitler aan de macht kwam. Zij waren tegenstanders van het Hitler-regime. Zij zijn uit Duitsland gevlucht, want als ze waren gebleven dan hing arrestatie en opsluiting in een concentratiekamp boven hun hoofd. De geïnterneerden die op Vlieland verbleven, kwamen voornamelijk uit Duitsland en Oostenrijk. Eigenlijk waren ze illegaal en zonder arbeidsvergunning in Nederland.

De Nederlandse overheid bracht in december 1938 de eerste vier van de totaal veertig geïnterneerden naar Vlieland met de verordening dat ze niet in contact mochten komen met de dorpsbewoners. Zij werden in eerste instantie ondergebracht in het huis naast Badhotel Bruin. In hetzelfde huis woonden ook de veldwachters die een toeziend oog op hen moest houden. Toen het aantal geïnterneerden tot twaalf was opgelopen werden ze ondergebracht in pension Zonnedauw, het laatste huis aan de Groote Straat. Omdat dit pension ook te klein werd geacht kwamen ze al snel terecht in pension Frisia. De Nederlandse Staat betaalde het onderdak en de voeding.

Zij mochten dan weliswaar geen contact hebben met de plaatselijke bevolking, maar daar trok de Vlielandse bevolking zich niets van aan. Naast heimelijk politieke scholing in kleine kring, organiseerde men ook openlijke schaaktoernooien. Sybren, die ook een fervent schaker was, kreeg tijdens deze

schaakavonden contact met verschillende leden van de groep. Van hen kreeg hij te horen hoe de afgelopen jaren in Duitsland de stem van het nationaalsocialisme steeds sterker werd. Vele Duitsers werden gegrepen door de boodschap van de Führer en werden opgeroepen om dienst te nemen in het leger. Wie niet meedeed werd als landverrader gezien. Je moest dan wel sterk in je schoenen staan om je ertegen te verzetten.

Op deze avonden hoorde Sybren ook dat deze groep geïnterneerden in het geheim de strijd tegen het Hitler-regime wilden voortzetten. Zij waren zelfs bereid Nederland, met inzet van hun leven, tegen de nazi's te verdedigen. Sybren was erg onder de indruk van de mannen. Het bracht bij hem het besef, om zich in tijden van oorlog aan te sluiten bij het Nederlandse Verzet. Als deze mannen al bereid waren hun leven te geven voor ons land, dan kon hij als Nederlander toch niet achterblijven.

Na de capitulatie vertelde hij dit voornemen aan Anna. Zij begreep zijn motivatie, maar was bang voor de gevolgen. Wat als hij betrapt zou worden, wat gebeurde dan met haar en hun dochter? Sybren zette zijn voornemen toch door, waardoor er nog meer spanning op hun huwelijk kwam te staan.

Er waren, ondanks het verbod, vele contacten tussen de Duitse gevangenen en de dorpsbewoners. De groep geïnterneerden voelde zich door de oorlogsdreiging onder zware druk staan en waren onzeker over hun lot. Dat uitte zich in psychische problemen en meerdere zelfmoordpogingen. Overdag werkten ze voor Staatsbosbeheer en vele paden op Vlieland zijn door hen aangelegd.

Op 10 april 1940 hebben ze nog een brief aan de minister van Justitie gestuurd met het verzoek tot overplaatsing. Ze verzochten, vanwege het dreigende oorlogsgevaar, overgeplaatst te worden naar een andere locatie. Sybren heeft hen geholpen met het opschrift stellen van de brief, alleen werd het verzoek al snel negatief beantwoord. Op 23 mei 1940, vijf dagen na de capitulatie, kwam het bevel van het Duitse gezag dat de geïnterneerden zouden worden weggevoerd van het eiland. Enkele uren later liepen de mannen gepakt en gezakt door de Groote Straat en zongen ze het lied '*Uns geht die Sonne nicht unter*'. Sybren en Anna namen bij de veerkade afscheid. Velen overleefden hun straf niet.

Alle openbare gebouwen werden ingenomen door de Duitse bezetter en ook de hotels en pensions kwamen onder Duits toezicht. De Noordzee en vooral de zeegaten tussen de eilanden werden volgegooid met magnetische